

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 637/2015
27.08.2015. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранка Станића и Гордане Ајншпилер Поповић, чланова већа, у парници тужиоца В.К. из В., чији је пуномоћник у ревизијском поступку Н.Т., адвокат из Н.С., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Новом Саду, ради накнаде рехабилитационе штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 913/14 од 13.11.2014. године, у седници одржаној на дан 27.08.2015. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 913/14 од 13.11.2014. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П. 148/13 од 13.12.2013. године, одбијен је захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе тужену да му на име рехабилитационог обештећења – материјалне и нематеријалне штете исплати укупан износ од 45.703.200,00 динара и то по основу обављеног а неплаћеног рада у редовно време износ од 5.080.000,00 динара, обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 11.421.000,00 динара неисплаћених плата за време незапослености по престанку лишења слободe износ од 2.371.200,00 динара, губитка пензије износ од 1.831.000,00 динара, губитка стана износ од 5.000.000,00 динара, новчане накнаде за психички бол износ од 10.000.000,00 динара и новчане накнаде за претрпљени страх износ од 10.000.000,00 динара. Тужилац је обавезан да туженој надокнади трошкове поступка у износу од 45.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 913/14 од 13.11.2014. године, жалба је одбијена као неоснована и првостепена пресуда потврђена.

Против другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. тачка 5. и члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу овлашћења из члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11), и члана 23. Закона о изменама и допунама ЗПП

(„Службени гласник РС“ број 55/14), у границама разлога наведених у ревизији, а пазећи по службеној дужности на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, и на правилну примену материјалног права и нашао да ревизија тужиоца није основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Неосновано у ревизији тужилац истиче да су учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 5. и 12. ЗПП, јер у конкретном случају не ради се о недозвољеном располагању тужене, а другостепена одлука нема недостатака због којих се не може испитати. Нису учињене ни битне повреде из члана 374. став 1. у вези члана 98, 298. став 2. и члана 300. ЗПП, јер је тужена поднела одговор на тужбу, оспорила тужбени захтев и навела законске одредбе на основу којих сматра да тужилац нема право на накнаду материјалне и нематеријалне штете.

Неосновано је позивање у ревизији тужиоца да Врховни касациони суд на основу одредбе члана 109. ЗПП утврди ништавост одредбе члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији, јер Врховни касациони суд на основу наведене одредбе нема таква овлашћења, а није ни надлежан за утврђење ништавости наведене законске одредбе.

Према утврђеним чињеницама сада покојни К.К., рођен је 22.03.1903. године у месту К., Општина Н., а преминуо је дана 31.12.1968. године у В.. Био је ожењен М.К., рођена А., са којом је имао троје деце, ћерку М. (рођену 15.11.1946. године), ћерку М. (рођену 10.06.1948. године) и сина В. (рођеног 06.11.1950. године). К.К. био је запослен као шеф механизације у Земљорадничкој задрузи П., где је и ухапшен дана 14.02.1950. године. Спроведен је најпре у истражни затвор у Кули, потом у затвору у Новом Саду, па у Београду, одакле је пребачен на Голи Оток где је био до августа – септембра 1952. године. Одлуком Комисије за прекршаје Народног одбора II реона Града Београда Уп I бр. 71320/50, К.К. је кажњен као лице које је деловало на линији ИБ-а, на две године друштвено-корисног рада, али му та одлука никада није уручена, нити је имао право на одбрану и правни лек. Казну је служио на Голом Отоку у ТП „Мермер“. Решењем Вишег суда у Новом Саду Рех. 63/10 од 09.02.2011. године утврђено је да је наведена одлука на основу које је К.К. осуђен на две године принудног рада ништава од тренутка доношења и да су ништаве све њене правне последице, те да се К.К. сматра неосуђиваним. Када је К.К. ухапшен, његова супруга је била трудна са тужиоцем. Живели су у половини куће у коју су се уселили након колонизације из Црне Горе, а у другој половини живео је стриц тужиоца са породицом. По повратку са Голог Отока, отац тужиоца је тешко налазио послове који су били лоше плаћени, а мајка никада није радила. О Голом Отоку и времену које је тамо провео отац тужиоца никада није причао и то је у њиховој кући била забрањена тема. Тужилац је са туженом дана 14.06.2013. године закључио споразум о рехабилитационом обештећењу. Према овом споразуму тужена се обавезала да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је претрпео због тога што му је отац био лишен слободе и што је растао без родитељског старања – оца исплати износ од 80.000,00 динара. У члану 2. је наведено да ће тужена наведени износ исплатити тужиоцу у року од 30 дана од

потписивања споразума, док је у члану 3. истог споразума наведено да тужилац прихвата утврђени износ као рехабилитационо обештећење и да се одриче права да по овом основу потражује већи износ. У члану 4. је констатовано да су потписивањем споразума међусобна права и обавезе по основу рехабилитационог обештећења, на име накнаде нематеријалне штете уређена и да је тиме спорни правни однос између странака потписница регулисан у потпуности. Тужилац је дописом од 05.07.2013. године обавестио тужену да прихвата спорзум и својеручно га потписао.

Правилно су нижестепени судови на утврђено чињенично стање применили материјално право када су одбили тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне и нематеријалне штете.

Тужбени захтев тужиоца заснива се на одредбама Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, број 92/2011). Овим Законом прописани су услови за рехабилитацију, круг лица, активно легитимисан за подношење захтева за рехабилитацију као и услови и круг лица легитимисан за остварење права на враћање имовине односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 26. став 1. тог закона, прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим истог члана је прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. Закона (деца лица која су из политичких, верских, националних и идеолошких разлога лишена живота, слободe или других права до дана ступања на снагу Закона, као и лица ако је судска или административна одлука донета противно начелима правне државе и општеприхваћеним стандардима људских права и слобода као и лица која се сматрају борцима Народно ослободилачког рата, која су за време трајања повреде права и слобода родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим овог члана је прописано да лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе којима је регулисана материја права рехабилитованог и других лица укључујући и право на рехабилитационо обештећење, како то правилно закључују нижестепени судови, упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5. овог закона, као наследници рехабилитованог лица, које је умрло пре ступања на снагу закона немају право на обештећење за материјалну штету коју је рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободe или друге повреде права.

Правилан је закључак нижестепеног суда да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слобода за (неплаћени рад, неплаћени

прековремени рад, неплаћене плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлика у висини личног дохотка, губитка пензија, губитка стана), има само рехабилитовано лице које је било у животу у моменту ступања на снагу Закона о рехабилитацији. Тужиочев отац је преминуо 13.12.1968. године, пре ступања на снагу овог закона, па тужилац као његов законски наследник нема право на накнаду материјалне штете која је предмет тужбеног захтева.

Према одредби члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, рехабилитовано лице има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са одредбама Закона о облигационим односима. Како је К.К. преминуо 31.12.1968. године, он није могао да оствари право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, нити је потраживање те штете могло прећи на његове наследнике, из разлога што није признато правноснажном одлуком или писменим споразумом у складу са одредбом члана 204. Закона о облигационим односима.

Тужиоцу као лицу из одредбе члана 7. став 5. у вези са чланом 26. став 3. Закона о рехабилитацији, припада право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца. Међутим, како је тужилац са туженом дана 14.06.2013. године закључио споразум о рехабилитационом обештећењу, којим се тужена обавезала да тужиоцу по том основу (накнада нематеријалне штете за душевне болове које је претрпео због тога што му је отац био лишен слободе и што је растао без родитељског старања свог оца) исплати износ од 80.000,00 динара, који износ је тужилац прихватио као рехабилитационо обештећење, одричући се права да по овом основу потражује већи износ, тиме је тај спорни правни однос између тужиоца и тужене регулисан у потпуности. Правилан је закључак другостепеног суда да предметни споразум има својство извршне исправе на основу одредбе члана 28. Закона о рехабилитацији, па ће тужилац, у одсуству добровољне исплате тужене, подношењем предлога за извршење на основу споразума остварити право на исплату накнаде са законском затезном каматом од падања тужене у доцњу до коначне исплате. Како је тужилац са туженом споразумом регулисао право накнаде нематеријалне штете из члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, која је јединствен вид нематеријалне штете због душевних болова, због лишења слободе родитеља, а право на евентуалну другу нематеријалну штету му Закон о рехабилитацији не признаје, правилно су нижестепени судови одбили његов захтев за накнаду нематеријалне штете због психичких болова из страха у траженим износима као неоснован.

Неосновано у ревизији тужилац истиче да је побијаним пресудама погрешно примењено материјално право из одредаба Закона о облигационим односима, Закона о наслеђивању и Породичног закона, о чему се Врховни касациони суд по њему изјаснио у пресуди Рев 1427/11 од 23.02.2012. године, јер се у том предмету ради о другачијој чињенично-правној ситуацији.

Нема ни повреде одредаба Породичног закона и Закона о наслеђивању. Чланом 1. став 2. Закона о наслеђивању прописано је да заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Имајући у виду да је тужиочев отац преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, то се као правна последица рехабилитације која је прописана чланом 3. тог закона не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинско право на накнаду материјалне штете па стога то право

не улази у његову заоставштину нити може да буде предмет наслеђивања. То право би могло да буде предмет наслеђивања једино у случају да је посебним прописом или посебном одредбом Закона о рехабилитацији прописано да се по ступању наведеног закона и по правноснажности решења о рехабилитацији право на накнаду штете сматра имовинским правом рехабилитованог лица и да улази у његову заоставштину и да може бити предмет наслеђивања. Како то није случај, то ни право на накнаду материјалне у виду рехабилитационог обештећења не припада тужиоцу јер он не спада у круг лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији.

Врховни касациони суд је ценио остале наводе у ревизији тужиоца па је нашао да тим наводима се не доводи у сумњу правилност побијане пресуде другостепеног суда.

Врховни касациони суд је одбио као неосновану ревизију тужиоца и одлучио као у изреци применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић,с.р.**